

Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekoje vyko atminimo vakaras „Kasdienybės tyloje“ filosofo, Panevėžio miesto garbės piliečio Arvydo Šliogerio 80-mečiui paminėti.

Prisiminimais, išvalgomis, nuomonėmis, patirtimis dalijosi jo žmona Zita Šliogerienė, mokiniai filosofai Justas Kučinskas ir Virginijus Gustas, Vilniaus universiteto prof. Naglis Kardelis.

Ištakos – Panevėžys

Vakaro svečiai džiaugėsi grįžę į Panevėžį ir vėl galintys pakalbėti apie vieną iškiliausių šalies filosofų.

„Smagu sugrįžti į Panevėžį – A. Šliogerio filosofijos ir gyvenimo ištakas. Ten, kur jis čiuopė tylos ir triukšmo akimirkas, mokėsi kasdienybėje atrasti tylą. Man jo filosofija – vartai sugrįžti į save ir tikrovę, galimybė rasti viltį, grožį, skaidrumą šiame pasaulyje. Net jei juos lydi aštrūs žodžiai“, – sako J. Kučinskas.

„Panevėžyje aplanko prisiminimai ir tyli melancholija. Kaskart mintimis pereinu Šermukšnių gatve, parku, prisėdu Respublikos gatvės kavinukėje, paskui – Bitės biblioteka. Su Arvydu“, – teigia Z. Šliogerienė.

„Panevėžys – mistiškas miestas (anot Maironio, kur „susimąstęs tamsus Nevėžis“), pagimdęs iškiliausią Lietuvos mąstytoją. Vieta, iš kurios jis mąsto. Turime būti dėkingi šiam vidutinio dydžio miestui, žemei, išugdžiusiai asmenybę, kurios filosofija skleidžiasi visame pasaulyje. Atvykęs į Panevėžį kaskart bandau užčiuopti Arvydo filosofiją, kaskart norisi pasakyti ką nors nauja – šioje vietoje gimsta vis nauja mintis. Taip tarsi atsiveria pačios kasdienybės prigimtis – kasdien kas nors nauja. Prisiminkim Herakleitą: saulė pateka kasdien, tačiau kaskart kitaip“, – sako N. Kardelis.

Mokytojas

J. Kučinskas prisimena, kaip į jo gyvenimą įžengė A. Šliogeris.

„Studentą knygyne patraukė juoda knygelė „Niekio vardai“. Perskaitytas tekstas sukrėtė. Nustebino, ir kad jo autorius gyvas. Nekilo abejonių susirasti. Sužinojau – dėsto Vilniaus universitete. Nors tada dar nestudijavau filosofijos, nuėjau į auditoriją, įsimašiau tarp kitų, klausiausi Arvydo griaudėjimų. Paskaitos, sugriaunančios ir dekonstruojančios pasaulį.

Paskui paprašiau A. Šliogerio leisti lankyti jo paskaitas – leido. Tik vėliau pastebėjau, kad tokių atsitiktinių klausytojų, koks tada buvau ir pats, auditorijoje buvo ne vienas“, – šypsosi.

Būdavę, kad A. Šliogerio paskaitose dirbdavo ir trise – pora studentų ir dėstytojas. Tačiau tai filosofo nežeisdavo – sakydavo: kad ir vienas, bet geras.

„A. Šliogeris man – antras tėvas, mąstymo mokytojas. Juk visi žinome – yra prigimtinis ir tas, kuris išmoko. Nebuvome artimi žmogiškai, tačiau buvome vienas šalia kito. Iš jo mokiausi pasaulio matymo – ne kartojant, o perimant ir integruojant tai, ką šis siūlo“, – teigė V. Gustas.

„Man Arvydas yra pasakojęs: išsireнку vieną du mokinius, kurie mane supranta, ir kalbu jiems. O kiti, jeigu nori, lai klauso. O šie abu mokiniai, kurie šiandien atvyko į Panevėžį, ištis buvo jo draugai, bendražygiai“, – sako Z. Šliogerienė.

Pasak J. Kučinsko, filosofijoje taip jau yra – turi išlaikyti atstumą, objektyvų požiūrį: esi filosofas tiek, kiek pasakai naujo, originalaus.

„Arvydas puoselėjo ir palaikė ryšius. Pikto kalbėjimo, tačiau kilnus, rūpestingas žmogus“, – teigia.

Medis filosofijos žemėje

Pašnekovai įsitikinę: A. Šliogerio mąstymas neblanksta, netampa nuobodybe, įkvepia. Jo filosofijoje ryškūs kasdienybės fragmentai: vieni piktoki, kiti poetiški (gamta, žemė ir pan.). Kasdienybė sudaryta iš 2 sluoksnių – tylos ir triukšmo. Už pastarojo gali rasti būtį, kurioje – ir tikros atramos. Taip kasdienybę tarsi išplėšiant iš banalumo gnaužtų, būtent joje matant šviesią ateitį. Detalėse atskleidžiant būtį.

„Jo tekstų kalba kreipia kažkur anapus kalbos. Kreipia į tylą, iškalbingesnę už kalbą. Paradoksas – tylėjimas iškalbingesnis už kalbėjimą. A. Šliogerio minties aktualumas tik didėja. Auga tarsi medis filosofijos žemėje ir skleidžiasi. Mane įkvepia jo minties gyvastingumas, nes dabartinė filosofija ima panėšėti į blogą mokslą arba ideologinį ginklą. Arvydas atskleidžia problemas, tačiau nepalieka mūsų su jomis. Ne patraukia jas, o pasiūlo žiūrėti vientisu žvilgsniu. Kaip į neišvengiamą gyvenimo dalį. Tikrovė mąstoma kaip vientisa būtis. Kelia nuostabą ir sąsajos su didžiaisiais graikų mąstytojais. Žvelgti į pasaulį, būtį iš amžinybės perspektyvos“, – mintimis dalijasi N. Kardelis.

Jo teigimu, A. Šliogeris mus kreipia į nurimimo būseną, atrasti pilnatvės branduolį – ramią kasdienybę. Siūlo būtį vartyti it apvaliną rutulį, o ne vartoti.

Taip pat gydo nuo lietuviško provincialumo ir nepasitikėjimo, nes paprastai saviškių nevertiname, kol jų nepripažįsta Vakarai.

Palikimas ir pamokos Vakarams

„Pirma, filotopija – juslinės patirties grąžinimas į mąstymo lauką. Randa ryšį su vieta, iš jos kyla mąstymas. Antra, kalbos ir niekio problema. Arvydo nuomone, kalbėjimas išplėšia mus iš realybės. Sakydami „beržas“ tarsi prarandame beržą tikrovėje. Kodėl? Nes kalba kyla iš niekio. Kalbėdami nebūname „čia“ – persikeliame į minties sferą ir dingstame iš konkrečios vietos“, – sako J. Kučinskas.

„Arvydas – žodžio virtuozas, filosofas-poetas. Įrodė, kad autentiškai mąstyti gali tik gimtąja kalba, ja išreikšti niuansus. Paradoksų meistras – jo įsitikinimu, pasaulyje galime būti universalūs išlikdami lietuviški“, – sako N. Kardelis.

„A. Šliogeriui turime būti dėkingi už filosofinės lietuvių kalbos kūrimą. Arvydas sakydavo, kad kalbą reikia laužyti, kai ji trukdo. Tikras filosofas ją veda už pavadėlio, su kalba kovoja kalbos būdu – ją kurdamas ir perkurdamas. Už kelionę paskui kitus mūsų didžiuosius – Antaną Maceiną, Stasį Šalkauskį ir kt.“, – teigia V. Gustas.

P.S. Iš šliogerizmų

...Pati didžiausia grėsmė Lietuvai – Europos Sąjungos paskolos ir pašalpos.

...Migraciją kuria ne gerovės stoka, o perteklinės informacijos tvanas.

...Revoliucijos priežastis – padugnė, pinigų vergas.

...Lietuvio portretas: auksinės rankos, molinė galva, zuikio širdis – vergo dorybės.

